

BİBLİOQRAFIYAŞÜNASLIQ

Əsrəf XƏLƏFOV

Pedaqoji elmlər namizədi, dosent

ƏDƏBİ FAKTOQRAFİK AXTARIŞ HAQQINDA

Bibliografik axtarışın özünəməxsus funksiyası vardır. Onunla kitabxana-bibliografiya təcrübəsində oxuculara xidmət işində qarşılaşırıq. Bu, necə ceyrətlər, faktoqrafik sorğuları ödəmək üçün ona uyğun faktoqrafik axtarışın aparılmasının təşkilidir.

Faktoqrafik axtarışın növləri barədə nəzəri fikirdə müxtəlif nöqtəyi-nəzər mövcuddur. Zənnimcə, ədəbi bibliografiyada faktoqrafik axtarışa axtarışın bir növü kimi baxılması, bibliografik, yaxud sənəd axtarışını bir-birinə qarşı qoymaq kimi deyil, məlumat axtarışının müstəsna halı kimi baxılması daha məqsədəuyğundur. Bibliografik faktın tapılması dərəcəsinin başa çatmaması, yaxud bilavasitə sənədin əldə edilməsi kimi oxucunun tələb etdiyi konkret məlumatı (*prosesə, hadisəyə aid olan faktik məlumatı*) tapmağa və onun formalaşmasına qədər (*əgər bu zəruridirsə*) baxılmalıdır.

Bibliografik axtarış bütöv, amma çoxpilləli prosesdir. Professor Z.H.Əliyev çap etdirdiyi "Ümumi bibliografiyaşünaslıq" adlı dərs vəsaitində yazır: "Bibliografik axtarış müəyyən topluda nəyinsə aşkar edilib müəyyənləşdirilməsi məqsədilə aparılan prosesləri nəzərdə tutan ümumi axtarış anlayışının bir tərkib hissəsidir." Bu fikirdən görmək olur ki, faktoqrafik axtarış axtarışın müstəqil tipi deyildir, oxucunun faktoqrafik sorğusu və sorğuya faktoqrafik formada cavab verilməsi kimi izah olunmalıdır. Bibliografik axtarışın elm üçün böyük əhəmiyyətini qəbul edən alimlər haqlı olaraq deyirlər ki, hər hansı ədəbi əsərin yazılması bibliografik axtarışdan başlayır. "Bibliografik axtarış" anlayışını "ədəbi faktın müəyyənləşdirilməsi", "elmi-tədqiqat mövzusu üçün ilkin materialın axtarılıb toplanması" mənasında qəbul etmişlər. Onun ümumi (*lakin təqribi, təxmini*) axtarış (*cari, retrospektiv*), konkret axtarış, mövzu axtarışı kimi növləri vardır. Məumdur ki, bibliografik axtarış bibliografiyalaşdır-

ma və bibliografik xidmət proseslərində baş verir. Bibliografik xidmət zamanı aparılan axtarış oxucu sorğularına əsaslanır və onların bibliografik mənada yerinə yetirilməsi məqsədilə həyata keçirilir. Sorğular məqsədinə görə müxtəlif ola bilər. Məsələn, mövzu, bibliografik əlaməti (*ünsürü*), ünvanı (*bibliografik ünvan*) dəqiqləşdirmək məqsədilə verilə bilər. Bəzi sorğular isə faktoqrafik xarakter daşıyır. Yəni oxucu nəyinsə mahiyyətini aydınlaşdırmaq məqsədilə sorğu verir və ona müvafiq arayış almaq istəyir. Təbii ki, bu sorğuların yerinə yetirilməsi bibliografik axtarış aparılmasını tələb edir və son nəticədə müvafiq arayışlar tərtib olunur. Faktoqrafik arayış da bunlardan biridir. Məsələn, oxucu M.F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Kitabxanasının bibliografiya şöbəsinə divan, divan ədəbiyyatı haqqında məlumat istəyir. Bu arayış ensiklopediya və yaxud izahlı ədəbiyyatşünaslıq terminləri lüğəti vasitəsilə yerinə yetirilə bilər. Aydın olur ki, "Divan" əsasən "toplantılan yer" deməkdir. Keçmiş zamanlarda davalara baxmaq və iş görmək üçün toplantılan məclisə "Divan" deyilmişdir. Daha sonralar Şorq ölkələrində bu ad bir şairin əsərləri məcmuəsinə verilmişdir. Divanda əsərlər, adətən, bu qayda ilə tərtib edilir. Əvvəl 'oyhid, minacat, sonra nət, daha sonra isə qəsidələr, qəzəllər, tərcibəndlər, mürəbbələr, müxəmməslər, saqınamələr və s. verilir. Bölmələr müəyyən qayda ilə tərtib edilir. Divan ədəbiyyatı - Orta əsrlərdə türk ədəbiyyatı, "avam" və "xəyyas" (*yüksək təbəqə, "seçilmişlər"*) ədəbiyyatı adları ilə iki yerə ayrılmışdır. Bunlardan birincisi, heca vəznində, sadə xalq dilində şifahi lüğətdə yaranan və yayılan "xalq ədəbiyyatı", ikincisi isə, əsasən, əruz vəznində nisbətən mürəkkəb, çətin dildə yazılan "divan ədəbiyyatı" adlanırdı. Ona "klassik ədəbiyyat", "saray ədəbiyyatı" və "əndərun ədəbiyyatı" da deyilmişdir.

Oxucuya müəyyən ədəbi faktoqrafik məlumat birinci və ikinci dərəcəli bibliografik göstəricilərin, kitabxananın kataloqlarının köməkliliyi ilə, ilkin mənbənin təhlili ilə verilə bilər. Buna görə də faktoqrafik axtarış son mərhələdə deyil, hazırlıq mərhələsində də baş verir. Bu o deməkdir ki, bibliograf lazımı olan sənədi (*ensiklopedik yeni məlumat kitabını, kommentariyaları nəşrləri*) əldə edərək onun əsasında təhlil və yaxud müstəqil ümumiləşdirmə ilə oxucuya lazım olan məlumatı tapıb çatdırır. Məhz buna görə faktoqrafik məlumat axtarışının texnologiyasına xüsusi baxmağı tələb edir. Burada hansı problem baş qaldırır?

Hər şeydən əvvəl, termin qanunauyğunluq, tarix, hadisə və predmet ədəbi faktla eyni halda az və ya çox rol oynayır. Ona görə ki, bütün ədəbi-bədii hadisədə faktın xarakteri mövcuddur - bu konkret əsərdir, bu, yazıçıdır, onun təkrar olunmaz şəxsiyyət taleyi, yaradıcılıq bioqrafiyasıdır. Bu, ədəbi-tarixi bir əsərdir, milli ədəbiyyatdır, cəmiyyətin müxtəlif tarixi dövriyyəsi və s. Buna görə də faktoqrafik axtarışa bibliografik nöqtəyi-nəzərindən baxsaq, axtarılan və dəqiqləşdirilən faktlar yalnız bədii mahiyyətli estetik xarakterli deyildir, həm də başqa növlü faktlardır. Məsələn, M.F.Axundovun "Puşkinin ölümünə Şorq poeması"nı yazması faktı çar üsuli-idarəsinin mürtəcə siyasətidir. Məhz buna görə də faktların böyük əhəmiyyətindən və çoxcəhətliliyindən yan keçmək olmaz.

Digər tərəfdən, xüsusi olaraq ədəbi sahənin öyrənilməsində ədəbi faktoqrafik sorğu az rol oynayır. Faktların əksəriyyətinin sənəd təbiəti, yaxud sənəd formasında qeyd olunması mövcuddur. Oxucunu maraqlandıran bütün faktoqrafik məlumatları iki qrupa bölmək olar:

1. Öyrənilən ədəbi elmin hadisə və predmeti: (*yaxud həmin elmin təşkili və yaradılması, fəaliyyəti*).

2. Formalaşmış ədəbi elmin qanunauyğunluğunun açılması.

Bu iki qrup faktlar müəyyən səciyyəyə malikdir. Birinci qrup faktlar - bunlar ədəbi-bədii hadisələrdir (*ədəbi-bədii əsərlər, yazıçının yaradıcılığı, tərcümeyi-halı, ədəbi həyatın hadisələri, ədəbi prosesin mərhələləri və s.*). Bu hadisələr əksər hallarda sənəd təbiətinə malik olan hadisələrdir, gec-tez sənədləşdirilmiş və qeyd formasına malikdir. Əsər sözlərlə yaradılır, yazı formasını alır. Sonra çap edilir. Hətta şifahi xalq yaradıcılığı (*folklor*) tərtib edilənlər tərəfindən yazıya köçürülərək toplanır, nəşr olunur, öyrənilir.

Yazıçının yaradıcılığı, tərcümeyi-halı haqqında məlumatlar sənədləşdirilmiş faktlarla bağlıdır (*mənuar, məktublar, gündəliklər, tərcümeyi-hal sənədləri, qeydləri və s.*). Ədəbi həyatın başqa məlumat və hadisələri müxtəlif nəşrlərdə öz əksini tapır (*ədəbi cəmiyyətlərin deklorasiyası, manifesti, nəşriyyatların plan və prospektləri, jurnalın, monoqrafıyanın redkollegiyası və s.*). Bütün bu materiallar çox diqqətlə açılır, aşkar edilir, axtarılır və nəşr olunur. Ədəbi tənqid və ədəbiyyatşünaslıq, ədəbi bibliografiya onları kommentariyalaşdırır, təhlil edir. Bibliografik vəsaitdə "yazıçının həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri" bölməsində təqdim olunur. Məhz bunların sənədləşdirmə formalarını bibliografik axtarışda nəzər-diqqətə çarpır.

İkinci qrup faktlar - bu, ədəbi elmin yaranmasıdır. Ədəbi tənqidin münasibətidir, ədəbi hadisəyə qiymətin verilməsidir, qanunayğunluqlardır, qarşılıqlı əlaqələrdir. Ədəbiyyatşünaslıq elmində aparat və nəticə anlayışları texniki-təbii elmi biliklərdən fərqli olaraq təcrübi işdə formal deyildir. Ədəbiyyatşünaslığın nəticələri, təhlil, qiymətləndirmə, mürəkkəb, sosial, estetik hadisə və proseslərin şərhə əsas, başlıca məlumata, fikrə malikdir. Onlar ciddi, formal təsir altına düşürlər. Buna görə də oxucuların faktoqrafik sorğularının böyük bir qismi real faktlar dairəsilə məhdudlaşır, onları ənənəvi mənbələrdən, lüğətlərdən, məlumat kitablarından, salnamələrdən, biobibliografik lüğətlərdən, əsərlər külliyyatının məlumat aparatından və s. tapmaq mümkündür.

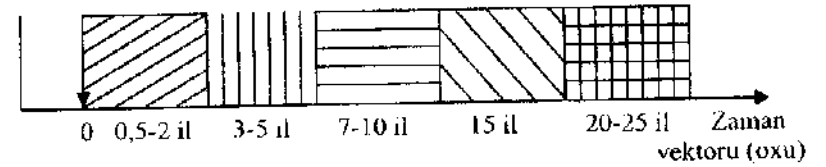
Nə vaxt ki, oxucuya nə tarix, nə də ad kimi əsas termin və anlayışlar lazım deyil, mahiyyət etibarilə nəzəriyyə və konsepsiyalar haqqında məlumat lazım gəlir. Belə sorğuları faktoqrafik adlandırmaq doğru deyildir. Onları ideografik faktın deyil, ideyanın, nəzəriyyənin təsviri (*məzmunu*) adlandırmaq daha düzgündür.

Məlumat-axtarış sistemində ədəbi faktoqrafik sorğuya daha tipik və yazılı məlumat verilir. Bununla belə, bibliograf mürəkkəb faktoqrafik sorğu üzrə axtarışı yerinə yetirərkən ilkin sənədin mətninə əvvəlcədən dərinləndirən nəzər salmalıdır. İş ondadır ki, ensiklopediyada olduğu kimi, elmi monoqrafiyada, yaxud məqalədə ideya, nəzəriyyə, fakt termini və onun tərfi verilə bilər. Ancaq ensiklopediyalarda faktların siyahısı, anlayışlar bir qaydaya salınır, sistemləşdirilir ki, onları tapmaq mümkün olsun, onlar birmənalı izah edilir, müxtəlif formada təqdim edilməsinə yol verilmir. Burada faktoqrafik ədəbi məlumat subyektiv qiymətləndirmədən təmizlənir, bir çox az əhəmiyyətli faktlardan təcrid edilir, əridilir. Amma monoqrafiya və məqalədə bütün bu faktlar mətnə verilir, çox vaxt aydınlaşdırılır, ola bilsin ki, başqa deyimdə verilir. Ənənəvi mənada deyil, diskussiya, mübahisə yolu ilə təqdim edilir. Ancaq mətni öyrənmək dərin təhlil yolu ilə aydınlaşır. Müəllif elmi işdə fakta və terminə isnad edir, onları faktoqrafik məlumat üçün yararlı etmək məqsədilə sistemləşdirmir. Məhz buna görə sorğuya cavab verməkdə elmi mətn yaradıcılıq vəzifəsini həll etməkdə çətinliklər yaranır. Faktoqrafik məlumatın mənbəyi kimi ilk elmi sənədlərdən istifadə etmək olduqca çətindir. Ədəbi sənədlər massivində olan məlumatdan bilavasitə istifadənin özü də ümumi bilik tələb edir. Ədəbiyyatşünaslıq

məlumatının sənədləşdirmə massivində dialektik proses kimi işlənməsi lazım gəlir.

Sxem 1.

Ədəbi sənədlər massivində elmi məlumatın işlənməsi

Sahəvi elmi tədqiqatların ön tərfi	Məqalələr və əlyazmaların surəti	Mövzu nümunələri	Monoqrafiya	Ali məktəb dərsləri	Sahəvi xarakterli məlumat kitabları, ensiklopediyalar
------------------------------------	----------------------------------	------------------	-------------	---------------------	---

Ədəbi elmsünas-alimlər müəyyən fənnin (*elmi biliyin*) elmi nəşrin massivini tədqiq etməklə onların janrları (*məqalə, xülasə, referat, monoqrafiya, dərslik və s.*) arasında qarşılıqlı əlaqəni, fərqləri müəyyənləşdirir. Bununla belə, elmi nəşrlərin janrında olan elmi məlumat onun yeniliyi, aktuallığı, yaxud fundamentallığı stabilliyi ilə seçilir.

Təzəcə yaradılmış elmi məlumat (*yeni faktın kəşf edilməsi, yaxud onun yeni kimi şərh edilməsi, yəni ideya, nəzəriyyə, metod*) ənənəvi elmi fəaliyyətə uyğun olaraq yaranmasından 2-5 il keçən müddətdə nəşr edilə bilər. Jurnal məqaləsi deponizə yolu ilə, yaxud məruzə halında nəşr olunur. Buna görə də axından yeni sahəvi sənədlərin, məqalələrin ayrılması bir qayda olaraq ən aktual yeni faktlar hesab olunur. Amma məqalələrdə elmi məlumat hələ qaydaya salınmamış, elmi-tənqid tərəfindən qiymətləndirilməmiş olur. Sahəvi elmi bilik də vahid axın kimi sistemləşdirilməmişdir. Müəllif tərəfindən yaradılmış və nəşr olunmuş elmi ideya sonradan elmdə müstəqil yaşamaq hüququ qazanır, o, sabit olmur, təsire məruz qalır, qiymətləndirilir, ümumiləşdirilir, təhlil olunur. Bu məqsəd üçün elmi fənnin özünün vasitələri vardır. Məqalələrdə olan çoxcəhətli qaydaya salınmış məlumatlar, elmi xülasələrdə hazırlanmağa başlayır. Sonrakı bir neçə ildə (*2-3, 5-7 il qədər*) mütəxəssis, ixtisasçı yeni məlumat yarandığı andan (*çox hallarda məlumat xidmətinin sifarişli*) məqalələrin tərkibində olan materialları

işləmək əsasında hər hansı ümumi problemə həsr edilmiş elmi xülasə yaradır. Onun üçün ən mühüm məqalələri seçir, müxtəlif prinsiplərə materialları qruplaşdırır. Ən mühüm istiqaməti, yanaşmanı aşkara çıxaran ümumi problemin işlənməsi üçün ən mühüm aparıcı tədqiqatların adını çəkir və s. Beləliklə, xülasərdən, məqalələrdən məlumat düzəldir, onu müəyyən qaydada sistemə salır, qiymətləndirir. Professional oxucular üçün ideyanın sonrakı inkişaf yolu daha aydın görünür, deyilən fikri genişləndirmək, mübahisələliyini, perspektivliyini bildirir. Xülasədə ən səmərəli qiymətli məsələləri bildirmək olur. Xülasə təşkil edilməmiş məlumatla elmin ön sırası arasında əlaqədar halqa rolunu oynayır, elmi monoqrafiyalar başlıca problemlərin nəzəri şərhini verir. O, məqalələrə görə say etibarilə 20-25 dəfə azdır, yeni məlumatın yaranmasından, onun işlənməsi və monoqrafiya halında nəşri üçün azı 5-10 il keçir. Oxşar məlumatın işlənmə xarakteri xülasədə daha mürəkkəbdir. Monoqrafiyanın təhlili ancaq məqalələrdə, xülasələrdə ümumiləşdirilən həmin problemin həllinə bilavasitə istiqamətləndirilmir. Həm də sahəvi bilik sistemində bütünlükdə həmin problemin yerinə görə yönəldilir. Baxılan monoqrafiyada problemin əhəmiyyətinə, nə dərəcədə yeni olmasına görə, əvvəllər elmi bilik sistemində olub-olmaması, yaxud mahiyyəti, həmin sistemin yaradılması, onun radikal yerdən qurulması baxımından maraqlı doğurur.

Sahəvi sənədlər massivində nəşr olunan monoqrafiyalar həmin ədəbi fənnin başlıca elmi biliklərin sistemli, bütöv şərhini verə bilməz. Bunu təmin etmək üçün ali məktəb dərslikləri yaradılır. O, fənni bütünlükdə əks etdirir. Buna görə dərsliklər sabit məlumatı tərkibində saxlayır, bilik sahəsinin məntiqi strukturasını açıq göstərir.

Sahəvi bilikləri ümumiləşdirən, yüksək dərəcədə toplayan terminlər lüğətlər, sahəvi məlumat kitabları və ensiklopediyalardır. Bir qayda olaraq, yeni məlumatdan bütöv on il keçəndən sonra baş verir (*fakt, ideya, qanun anlayışları*), ümumiləşdirmələrin, işlənməyin bütün mərhələlərini keçir və sahəvi məlumat nəşrlərində əks olunur. Ən başlıca stabl faktlar, ədəbi qanunlar, ideyalar ensiklopediyalarda axtarış üçün olverişli şəkildə təqdim edilir. Ensiklopediyadan məlumatı seçmək, işləmək, qiymətləndirmək, ümumiləşdirmək, bilik bazasının dərəcəsini yaratmaq - bu proses çox mürəkkəbdir, ziddiyyətlidir, səhvlərdən, boşluqlardan azad deyildir və s.

Elmi nəşrlərin massivinin dinamikası, sahəvi elmi biliyin obyektiv boy artımıdır. Elmi fənlər sistemində elmi məlumatın işlənməsidir. Məhz buna görə yeni məqalələrdə ən yeni ideyalar olur. Ən yeni ensiklopediyalar, dərsliklər, monoqrafiyalar məlum mənada elmin aparıcı, ön sahəsindən geri qalır.

Sahəvi sənədlər massivinin dinamikasını bu cür anlamaq bibliografa hər bir kitabxana-bibliografiya fəaliyyəti üçün (*tərtibatda, fondun komplektləşdirilməsi prosesində, ədəbiyyatın təbliği, məlumat-bibliografiya xidməti və ən nəhayət, soruq-məlumat işində*) zəruridir.

Faktoqrafik axtarış vəzifəsinin sxemini nəzərdən keçirək.

Sxem 2.

1. Axtarılan məlumatın müəyyən kateqoriyası	
A. Zəruri məlumat	B. Zəruri məlumat
I qrup (<i>öyrənilən elmin faktları</i>)	III qrup (<i>elmin qanunauyğunluqlarının müəyyənləşdirilməsi</i>)
2-A. Ədəbi-bədii hadisə məlumatının müəyyən dərəcədə yeniliyi.	2-B. Axtarılan ədəbiyyatşünaslıq məlumatının işlənməsi səviyyəsinin təyin edilməsi.
3. Adekvat (tam uyğun) mənbənin təyini.	
4. Cavabın tapılması və dəqiqləşdirilməsi.	

Faktoqrafik sorğunu alan bibliograf, hər şeydən əvvəl, axtarılan məlumatın qrupunu təyin edir. Əgər ədəbi-bədii hadisə (*ədəbi-tarixi faktlar, adlar, təxirlər, ədəbi həyatın hadisələri və s.*) haqqında məlumatın axtarışından söhbət gedirsə, sonra həmin məlumatın yenilik dərəcəsinin təyin edilməsi vacibdir ki, zəruri mənbələri düzgün seçmək mümkün olsun. Müasir yazıçıların, yaxud xarici ölkə yazıçılarının həyat və yaradıcılığı haqqında ən adi məlumatı axtarmaq asandır, nəinki keçən əsrdə gizli imzalarla çap olunmuş əsərləri müəyyənləşdirmək. Amma burada məsələnin həlli yolu oxşardır.

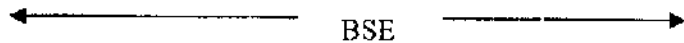
Əgər ikinci qrup məlumat, yəni ədəbi ideya, termin, anlayış, konsepsiya və s. lazımdırsa, belə halda başlıca vəzifə müasir sənədlər massivində axtarılan məlumatın işlənmə dərəcəsini təyin etməkdir. Bu ona görə lazımdır ki, bütün mənbələrə baxmağa ehtiyac qalmamış. Daha doğrusu, elmi nəşri seçmək və onun cavabını tapmaq daha məqsəduyğundur. Ən sabit məlumat ənənəvi terminləri, fun-

damental nəzəriyyəni BSE-nin, ensiklopedik lüğətlərin, dərsliklərin köməkliyi ilə dəqiqləşdirilir. Metodologiyadır. yeni problemləri, nəzəri yenilikləri, eksperimenti ədəbi janrların, tədqiqin və s. Monoqrafiyaya, xülasəyə, məqaləyə müraciət edilməsini tələb edir. Əgər lazım olan məlumatın işlənməsi səviyyəsinin müstəqil təyin edilməsi biblioqraf üçün çətindir, o zaman məntiqi axtarışı bütün mərhələlər üzrə, hətta mütəxəssislə məsləhətlənməyə qədər davam etməlidir (bax: sxem 3).

Sxem 3.

I və II qrup faktoqrafik məlumat mənbələrinin təyin edilməsi alqoritmi

Zəruri məlumat I qrup (ədəbi-bədii hadisə və məlumatlar)	Zəruri məlumat: II qrup (qanunauyğunluqları, ədəbi elmin yaradılması)
---	--

Birinci orta məktəb dərslikləri
Sahəvi ensiklopediyalar və məlumat kitabları
Ali məktəb dərslikləri

Ədəbiyyat tarixi üzrə ümumiləndirilmiş əsərlər

Əsərlər külliyyəti və başqa nəşrlər	Elmi monoqrafiya
Yazıçının əsərləri	Xülasə və rəcmuələr
Çap olunmuş nəşrlər	Məqalələr (elmi və tənqidi)
	Deponir məqalələr
	Nəşr olunmuş sənədlər
	NIR
	Alim-məsləhətçi

Sxemlərin nəzərdən keçirilməsi və təhlili axtarışın daha bir mühüm xüsusiyyətini qeyd etməyə imkan verir. I-II qrup məlumatın axtarışında mənbə ilk başlanğıcda ümumi olur. Sonra isə mürəkkəb situasiyaya bölünür. Hər iki qrup məlumat yenidən ümumiyyə qayıdır. Belə hal çox zaman baş verir. Əgər ədəbi məlumat oxucu üçün maraqlıdırsa, ədəbiyyatşünaslıq elminin tədqiqatında təzəcə tanınmışsa, (məsələn, məşhur yazıçının arxivindən əvvəllər çap

edilməmiş əsərləri və məktublarnın tapılması), belə materiallar, adətən, müvafiq kommentariya (izahatla) sübut edilən sənədlərlə nəşr olunur. Bunlar hələ biblioqrafik vəsaitlərdə öz əksini tapmır. Belə hallarda I qrup məlumatın axtarışı situasiyasında ədəbiyyatşünaslıq nəşrlərinin ilk massivinə müraciət edilir. Axtarışın qarşılıqlı əlaqəsini bilmək həmçinin, vacibdir. Konkret mənbənin, ədəbi faktoqrafik məlumatın özünün tapılması (müəyyən məqalənin, monoqrafiyanın, məlumat kitabının, seçilmiş əsərlərin və s.) bir qayda olaraq tam qiymətli və geniş biblioqrafik axtarışın aparılmasını təmin edir. Məsələn, M.F.Axundovun oğluna göndərdiyi məktub və oğlunun ona cavab məktublari, onun əsərlərinin biblioqrafik göstəricisinin çapından sonra tapılmış və kitab halında çap edilmişdir. Ona görə həmin nəşrin biblioqrafik təsviri biblioqrafik vəsaitdə yoxdur və s.

Biblioqrafik xidmət işində faktoqrafik axtarışda sənədin bəzi məzmun və ya formal meyarları nəzərdə tutulur və əldə edilən biblioqrafik informasiya bunlara uyğun gəlməlidir. Sənədin mövzusu, onun müəllifi, nəşr ili, nəşr forması və s. Beləliklə, demək olar ki, ədəbi faktoqrafik axtarış biblioqrafiyalaşdırma və biblioqrafik xidmətin ilkin əsası olmaqla biblioqrafik informasiyanın xüsusi halı kimi qəbul edilib dərk edilməli və şərh olunmalıdır.

Ədəbiyyat

1. Əliyev Z.H. Ümumi biblioqrafiyalaşdırma: Dərs vəsaiti. - B., 2001. - S.72.
2. Мирсим Э.М. Массив публикации в системе научных дисциплин. Системные исследования: Ежегодник. - М.: Наука, 1977. - С.133-154.
3. Хələfov Ə., İsmayılov N. Biblioqrafik axtarış biblioqrafik fəaliyyətin əsasıdır. //Mədəni-maarif işi - 1994. - №4 - s.9-11.

Халафов А.

О литературно-фактографическом поиске

Резюме

В статье освещается литературно-фактографический поиск как исключительная форма библиографический информации и фактические обосновывает по не как специальной вид поиска.